

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Nemateriālā kultūras mantojuma elementa izvērtēšanas kārtība

Rīga
2017.gada 10.janvārī

Līga Ābele, Mg. iur.
Latvijas Nacionālais kultūras centrs

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Nemateriālā kultūras mantojuma likums

Mērķis – saglabāt un nodot nākamajām paaudzēm nemateriālo kultūras mantojumu kā Latvijas kultūras savdabību un daudzveidību apliecināšu resursu, kas veicina vērtību izpratni, radošumu, attīstību un dzīves kvalitātes uzlabošanu. (2.pants.)

Likums nodrošina Latvijas starptautisko saistību izpildi, jo tā satura izstrādē ievērota UNESCO 2003.gada Konvencija par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu.

Likuma struktūra un saturs veidoti tā, lai izpildītu tā **uzdevumu** – izveidot institucionāli organizatorisko sistēmu, kas nodrošinātu nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanas mērķtiecīgam atbalstam nepieciešamo vidi un apstākļus, kā arī rosinātu dialogu sabiedrībā. (3.pants.)

Pamatprincips – kopiena saglabā savu nemateriālo kultūras mantojumu. Valsts pārvalde kopienai šajā procesā atbalsta.

Likums stājās spēkā 2016.gada 1.decembrī.

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Nemateriālā kultūras mantojuma likums definē (I):

1. nemateriālais kultūras mantojums –

-Latvijas kultūrvēsturiskā mantojuma daļa,

-kas atspoguļo Latvijas kultūras tradīcijas

-un ir no paaudzes paaudzē pārmantotas, apkārtējās vides noteiktas, mijiedarbībā ar vēsturi, dabu un radošo darbību izstrādājušās zināšanas, prasmes, vērtības un rīcības modeļi, tai skaitā mutvārdu tradīcijas un izpausmes, spēles mākslas, paražas, rituāli, svētki, zināšanas par dabu un Visumu, tradicionālās amatniecības prasmes, kā arī ar iepriekš minēto saistītie instrumenti, priekšmeti, artefakti un kultūrtelpas.

2. nemateriālā kultūras mantojuma elements –

2.1. no paaudzes paaudzē pārmantotas, apkārtējās vides noteiktas, mijiedarbībā ar vēsturi, dabu un radošo darbību izstrādājušās mutvārdu tradīcijas un izpausmes, ieskaitot valodu kā nemateriālā kultūras mantojuma nesēju, spēles mākslas, paražas, rituāli, svētki, zināšanas un paražas, kas saistītas ar dabu un Visumu, tradicionālās amatniecības prasmes, kā arī ar iepriekš minēto saistītie instrumenti, priekšmeti, artefakti un kultūrtelpas,

2.2. kam piemīt kultūrvēsturiska, mākslinieciska, sociāla, valodiska vai zinātniska vērtība **un**

2.3. ko kopiena atzīst par savu kultūras mantojumu un ir apņēmusies saglabāt.

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Nemateriālā kultūras mantojuma likums definē (II):

3. kopiena —

personu grupa (šā likuma izpratnē **atsevišķos gadījumos arī privātpersona**), kam raksturīga kopīgas identitātes izjūta un ko vieno nemateriālais kultūras mantojums un kopīga ieinteresētība to saglabāt un nodot nākamajām paaudzēm;

4. nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšana — pasākumu kopums, kura mērķis ir nodrošināt nemateriālā kultūras mantojuma ilgtspēju, tai skaitā nemateriālā kultūras mantojuma elementu atklāšana (identificēšana), dokumentēšana, pētniecība, attīstīšana, aizsardzība, popularizēšana, vērtības nostiprināšana, iedzīvināšana, praktizēšana un tālāknodošana, arī formālās un neformālās izglītības ceļā.

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Nemateriālā kultūras mantojuma likuma izveidotās sistēmas elementi:

1. Nacionālais nemateriālā kultūras mantojuma **saraksts** (4.pants).
2. Nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanas un attīstības **plāns** (9.panta pirmā daļa).
3. Nemateriālā kultūras mantojuma elementa saglabāšanas **plāns** (4.panta ceturtnā daļa).
4. Nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanas **padome** (11.pants).
5. Valsts kultūrkapitāla **fonds** kā galvenais finansējuma avots (10.pants).
6. Latvijas Nacionālais kultūras centrs (**LNKC**) kā valsts politikas īstenotājs nemateriālā kultūras mantojuma jomā (12.pants).

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Nemateriālā kultūras mantojuma saraksts (I)

Mērķis - atspoguļot kultūras daudzveidību, kā arī apliecināt un veicināt cilvēka radošumu, zināšanas un prasmes.

Uzdevums:

- Nostiprināt nemateriālā kultūras mantojuma **vērtību**;
- Veicināt nemateriālā kultūras mantojuma **atpazīstamību**;
- **Izglīt** sabiedrību par nemateriālo kultūras mantojumu.

Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā ar **2016.gada 1.decembri:**

- Dziesmu un deju svētku tradīcija un simbolisms Latvijā;
- Suitu kultūrtelpa.

LNKC uztur un aktualizē sarakstu, nodrošina pieteikumu izvērtēšanu (iekšējs normatīvais akts – kārtība).

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Nemateriālā kultūras mantojuma saraksts (II)

Saturiskie priekšnoteikumi:

- 1) Elements ir atzīstams par valsts aizsargājamu kultūras mantojumu;
- 2) Cik vien iespējams plašs attiecīgās kopienas atbalsts.

Procesuālie priekšnoteikumi:

- 1) Sagatavots un iesniegts LNKĶC pieteikums ar visu nepieciešamo informāciju;
- 2) Nemateriālā kultūras mantojuma elementa saglabāšanas plāns;
- 3) Pozitīvs Nemateriālā kultūras mantojuma padomes atzinums.

Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā iekļautu nemateriālā kultūras mantojuma elementu:

Iespējams pieteikt iekļaušanai kādā no UNESCO līmeņa sarakstiem;

Iespēja pretendēt uz VKKF finansējumu nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanai domātās programmās.

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Pieteikums Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstam (I)

- 1) LNKC izsludina pieteikumu iesniegšanu **ne retāk kā** reizi gadā. 2017.gadā līdz 10.janvārim. Varēs būt vairākas pieteikumu iesniegšanas kārtas viena gada ietvaros.
- 2) Sludinājums LNKC mājas lapā.
- 3) **Ne retāk kā** reizi gadā nemateriālā kultūras mantojuma elementus iekļauj Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā. Pirmā iekļaušana ne vēlāk kā līdz 2018.gada 30.jūnijam.
- 4) VKKF atbalsts pieteikumu sagatavošanai.

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Pieteikums Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstam (II)

Pieteikuma forma:

2017.gadā:

LNKC interneta vietnē, vienota Word formāta pieteikuma veidlapa, ko aizpilda pieteikuma izsniedzējs.

Iesniegt varēs klātienē, pa pastu, ar e-parakstu.

Pielikumus iesniegt varēs elektroniski.

No 2018.gada plānots

Tiešsaistes pieteikuma forma LNKC mājas lapā.

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Pieteikums Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstam (III)

Pieteikuma saturs:

- pieteikuma iesniedzējs un tā interese nemateriālā kultūras mantojuma elementa saglabāšanā;
- nemateriālā kultūras mantojuma elements, tā vērtība un nozīme;
- kopiena, meistari un citas nemateriālā kultūras mantojuma elementa saglabāšanā iesaistītas personas;
- kopienas piekrišana un līdzdalība nemateriālā kultūras mantojuma elementa saglabāšanas pasākumos;
- nemateriālā kultūras mantojuma elementa ilgstspējas novērtējums;
- līdz šim paveiktais nemateriālā kultūras mantojuma elementa saglabāšanā;
- Nemateriālā kultūras mantojuma elementa saglabāšanas plāns.

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Pieteikums Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstam (IV)

1) Pieteikumam pievieno nemateriālā kultūras mantojuma elementu raksturojošus materiālus:
- LNKC materiālos detalizēts apraksts ar iesniedzamo materiālu saturu un formātu.

Fotogrāfijas un audiovizuālo materiālu ievietots failu apmaiņas vietnē vai citā interneta vietnē (piemēram, mājas lapa), nodrošinot LNKC piekļuvi (pieteikumā norāda saiti).

2) Ja pieteikums satur fiziskas personas datus, tam ievieno šīs personas piekrišanu LNKC šos datus izmantot. Oriģināls!

3) Par autortiesību ievērošanu pieteikuma sagatavošanā atbild pieteikuma iesniedzējs. Pieteikumam pievieno autortiesību un blakus tiesību subjekta piekrišana darba izmantošanai un atteikšanos no mantiskajām tiesībām.

4) Ja vienas kārtas ietaros ir vairāki pieteikumi par vienu nemateriālā kultūras mantojuma elementu vai nemateriālā kultūras mantojuma izpausmes jomu, LNKC izvērtēs iespēju apvienot pieteikumus.

5) Ja pieteikums saistīts ar Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā jau iekļautu elementu, tad pieteikumu noformē pilnīgi, ja vien nav sarakstā jau iekļautā elementa pieteicēja saskaņojums (pievienošanās).

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Pieteikums Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstam (V)

Pieteikumu izskata **četrus** mēnešu laikā no pieteikumu iesniegšanas termiņa (izņēmuma gadījumā, attiecīgi pamatojot, līdz vienam gadam):

- 1)LNKC sākotnējā pieteikuma pārbaude –informācijas pietiekamība, skaidrība un pieejamība.
- 2)Ekspertu vērtējums, ja attiecināms.
- 3)Izvērtējums Nemateriālā kultūras mantojuma padomē. Nemateriālā kultūras mantojuma padomes atzinums: **pozitīvs** – LNKC mēneša laikā aktualizē nemateriālā kultūras mantojuma sarakstu; **negatīvs** – LNKC mēneša laikā sagatavo atbildi pieteikuma iesniedzējam.

LNKC direktora parakstīts apliecinājums par nemateriālā kultūras mantojuma elementa iekļaušanu Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā.

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Nemateriālā kultūras mantojuma padome

Kultūras ministra
apstiprināts nolikumu.

Sastāvs:

- Pārstāvji no nevalstiskajām organizācijām – 3 gadi (delegējums).
- Zinātnieki un augstskolu mācībspēka pārstāvji – 5 gadi; (pašiniciatīva/delegējums).
- Institūciju pārstāvji – 5 gadi (delegējums).

Divi termiņi pēc kārtas.

Kritēriji, ja ir vairāki kandidāti, izvērtē LNKC.

Trīs nedēļas, lai sagatavotu un iesniegtu pieteikumu (CV, pārstāvības pamatojums, NVO statūtu kopija).
NVO – reģistrēta «Kultūras kartē».

Padomes darbība:

LNKC nodrošina tehniski un organizatoriski.

Sēde ne retāk kā reizi pusgadā;

Sēdes ir atklātas;

Vada padomes priekšsēdētājs.